

1 Mayıs

Sosyalist hareketimizin en acı günlerinden biri olan 1 Mayıs'ı geride bıraktık. Somut kayıplarımıza karşılık, bilinçlenme anlamında, ne kazandı bize bu acı olay? Sosyalist harekete önder olabilmek için çabalayan bütün gruplar, birbirlerine karşı kullandıkları suçlama cephanelerine yeni silâhlar eklediler. Grupların arası, daha geri dönülmezcesine açıldı, intikam duyguları daha kökleşti. Kırka yakın ölünün anısıyla birlikte, koca bir meydanı dolduran ve «Faşizme geçit yok» diyen büyük bir kalabalığın bir panikle nasıl korkunç bir biçimde dağıtılabildiği olgusu, zihnimize yerleşti.

Şimdi, daha da yaklaşan seçimlerin bekleyişi içinde, 1 Mayıs'ın anısı küllenir gibi oldu. Bütün gruplar, açıklamalarını yaptılar. Olay, böylece, açıklanmış oldu. Şimdiye kadar ki bütün olayların açıklandığı gibi...

Alıştığımız, hattâ iyice kanıksadığımız bu açıklama tarzı üstünde biraz durmak gerekiyor. Başlangıçta, olay henüz tazeyken, grupların bildiri veya demeçlerinde «sosyalistler arası çatışma» motifi ağır basıyordu. Bu, egemen ideolojiyi oluşturan çevrelerin haberi veriş biçimiyle çakıştı. Sosyalistler kısa sürede toparlandılar, yayımladıkları daha soğukkanlı bildirimlerde, dıştan gelen güçlerce hazırlanmış provokasyon konusuna ağırlık verdiler. Böylece, klasik «açıklama modeli»ne döndü. İşte bu «model» hakkında biraz konuşmak istiyoruz.

Değişik gruplar, değişik sözlerle olayı açıklıyorlar. Ne var ki, bütün bu değişik görünen açıklamaların ardında ortak bir yapı kendini gösteriyor. Her zaman olduğu gibi, olayın «gerçek suçluları» CIA - MİT ile onları kullanan dış ve iç güçlerdir. Ancak, suçlular bunlardan aşağı kalmayan «yardımcı suçlular» da vardır. İşte, değişik görünümlü açıklama tarzlarının hepsinde ortak olan yapı. «Yardımcı suçlular» konusunda her grubun yorumu farklıdır. Her birine göre bunlar, kar-

şıt kutbu oluşturan gruplardır. Bu gruplar arasında da, «birincil sorumlu», «ikincil sorumlu» gibi ayrımlar yapılabilir. Şaşılacak bir uyum halinde, bu birincil ve ikincil sorumluların, sözkonusu grubun Sosyalist harekete önderlik mücadelesi içinde birincil ve ikincil rakip saydığı gruplar olduğu görülür.

Şu kısa açıklama da gösteriyor ki, tamamen statik bir yapı karşındayız. Olay ne olursa olsun, olayın açıklaması değişmiyor. Bu öyle bir açıklama ki, bir kere, gerçekte olanı açıklaması mümkün değil; ikincisi, öznel olarak, gruplar arasında zaten varolan düşmanlığı pekiştirmekten başka bir şey yapmıyor. Öyleyse, belki de asıl amacı bu. Pamuk Prenses masalındaki aynanın, biraz daha diplomat olanı; her sorana, «en güzel sensin» diyor.

Siyasal-toplumsal olaylara önceden tesbit edilmiş bir açıklama «modeli» içinde baktığımızda, yaptığımız şey aslında olayın kendisini anlamak değil, kendimizi o olayda doğrulamaktır. Çünkü kullandığımız modeli, olayın başlıca öğelerinin neler olduğunu, bunların özelliklerini, aralarındaki ilişkileri istediğimiz gibi gösterecek bir biçimde kurmuşuzdur; bütün bunlar önceden tesbit edildiğine göre «temel sorun» da önceden belirlenmiş, çözümün ne olduğu da modelin kendisinde içerilmiştir. Modelin değişmezliğini kabul eden bakış, önündeki gerçeklikte modelinin şemasını görmeye çalışır. Böylece, «bu olayı anladım» demek, aslında, gerçekliği modelin içine sokabilmek anlamına gelir. Bu durumda, modelin önceden verilmiş şeması, somut gerçekliği örter ve modeli kullanan, ikisinin birbirini doğruladığı kanısına varır.

Modelin yapısına baktığımızda, bunun «iki düşmanlı» bir formüle dayandığını görmüştük: dış düşman (CIA - MİT v.b.) ve iç düşman (sosyalist hareket içindeki rakip gruplar). Bu statik formül, gerçekte, sanıldığı gibi şu veya bu somut olayı değil, doğrudan doğruya, ülkemizde sosyalist hareketin kendi statikleşmiş

yapısını göstermektedir. Bir politika anlayışını yansıtmaktadır ki bu anlayış kendisi apolitik. Ya da, en azından, Marksist anlamda politik değildir. Bu konuyu şöylece özetleyelim.

Uzun bir süreden beri, sosyalist siyasal mücadele, siyasal iktidarı ele geçirmek hedefiyle eşanlı oldu. Bu, Marksist siyaset anlayışının alabildiğine daraltılması demektir. Çünkü bu anlayışta «kitleler»in görevi, iktidar mücadelesinin fiziksel gücü olarak sınırlanır. Bu kitlelerin hangi yollardan, hangi hedeflere yöneltileceği, yukarıdan belirlenir. Böyle bir anlayışla, hiçbir zaman başarı kazanılamayacağını söyleyemeyiz. Çok derin krizlerde, ya da, asgarî burjuva demokratik hakların kazanılmadığı yerlerde, başarı mümkündür. Ama bu başarı zaten kendi hedefiyle sınırlıdır; yani, iktidar ele geçirilir. Ama kitlelerin gerçek anlamda sosyalist bilinçle erişmeleri, ülke kaderini gerçekten denetlemeleri ve belirlemeleri, bilinmeyen bir tarihe ertelenmiştir.

Kitlenin gerçek politikleşmesi sağlanmayınca, yukarıda saydığımız elverişli koşullar dışında, aslında iktidarın ele geçirilmesi de güçleşir. Bu durumda, gene aynı sınırlar içinde, iktidarın ele geçirilmesini kolaylaştıracak yöntem tartışmaları başlar. 12 Mart öncesindeki hararetli «strateji/taktik» tartışmaları bunun somut bir örneğiydi. Böylece, Marksizmin bütünsel anlamı yavaş yavaş kaybolmaya başlar, Marksizm, askerî bir yönetime indirgenir. Böylece, Marksizmin yaratıcı dehası da, şu strateji yerine bu stratejiyi formüleştirmek gibi kısır bir alıştırmaya dönüşür. Kısır, çünkü bu dışsal yaklaşımlar aslında sınırlıdır; kolayca paylaşılır. Biri şehirlerden kırlara, öbürü kırlardan şehirlere der. Bir başkası da çıkıp aynı anda hem kırdan hem şehirde derse, alternatifler tüketilmiş olur.

Görülüyor ki model aynıdır, yalnız model içinde varyasyon yapma imkânı doğmuştur. Ama her varyasyon, bir önceki formülasyondan umut keserek yeni bir alternatife bel bağlamış yeni bir grup, dolayısıyla, sosyalist potansiyel içinde bir bölünme ve genelde bir zayıflama demektir. Ayrışmalar kemikleşince, yukarıda sözünü ettiğimiz «iki düşmanlı» formülde son buluruz. Gruplar çoğaldıkça düşman sayısı artabilir, bunlar, «birincil», «ikincil» diye sıralanabilir. Sosyalist hareket artık iç-

dönüktür. «Açıklama modeli»mize dönecek olursak, buradaki öğeleri dinamik ve statik diye de ayırabiliriz. Bu, 12 Mart öncesi sınıf analizlerimize benzer. O zaman da MDD - SD ve alt-nüansları tartışılırken, her analizde sınıfları mevzilendirir ve en başa «proletaryayı» koyardık. Ama bu konuda herkes aynı şeyi söylerdi ve proletarya bu analizlerin dinamik ögesi haline bir türlü gelemezdi. Nitekim, proletarya, 16 Haziran'da, «analiz içinde» değil, somut gerçeklik içinde dinamikleşti. Buna karşılık, «küçük burjuvazi» kategorisi bu analizlerin en «dinamik» ögesi idi, çünkü ana tartışma bu kategori üzerinde esiyordu. Şimdi de, asıl düşman olması gereken «burjuvazi ve kuruluşları» ögesi açıklama modelimizin statik ögesi oluyor; buna karşılık, sosyalist hareket içindeki düşmanımız analizlerimizde alabildiğine dinamikleşiyor. Çünkü hareketimiz iç-dönüktür; sol-ıç iktidar mücadelesi somut sorun, proletaryanın iktidarı soyut sorundur.

MARKSİST AÇIKLAMANIN ÖZELLİKLERİ

Bu, sosyalistler için, apolitik olmak anlamına gelir. Çelişik bir yapı içine girmişizdir. Bu değişik yapıda, ilerlemek için attığımız her adımda aslında gerileriz. Sosyalizmi, kitlenin bilinçlenmesine ağırlık vererek tanımlıyorsak, şu yukarıdan beri anlatmaya çalıştığımız model kendisi, çelişkiyi açıkça ortaya koyuyor. Çünkü, kitleyi sürüklemek için öne sürdüğümüz formül, kitlenin bilinçlenmesini engelliyor, bir olayı, gerçekten anlamasını önüyor. Model gerçek tarih dışında kurulduğu için, tarihi geriden izlemekten başka bir şey yapamıyor.

Marksist bir açıklama ise, geleceğe dönüklüğüyle karakterize olunur. Geçmiş bir dönemi bile analiz ederken, yalnızca bu yaşanan gerçekliğin nesnel yapısını değil, bu yaşanan gerçekliğin de dönüştürülmesini amaçladığımız bir geleceğin ölçülerini de hesaba katmamız gerekir. Bundan dolayı, bir gerçeklik, yalnız yaşanan ana kadarki gelişimiyle tanımlanmaz. Geleceği şimdiki duruma göre tasarlamayız, şimdikiyi, tasarladığımız geleceğe göre yorumlarız. Marksist açıklama, varolan gerçekliğin dönüştürülerek varacağı noktadan bakılarak, bu dönüştürülmüş gerçekliğin yeni ölçüleri içinde yapılır. Dönüştürmek ise, bilinçli insan eylemiyle mümkündür; yani, ken-

Birikim 28 - 29/6

diliğinden gelişim içinde ancak bir potansiyel imkân olarak sezilebilen şeyi, olgunun bütününü belirleyen bir nitelik haline getirmeye yönelik devrimci etkinliktir dönüştürme.

İşte bu nedenle, şimdi 1 Mayıs olayına baktığımızda, olayın ampirik seyrini olayın mutlak çerçevesi haline getirmeyeceğiz. Bütün grupların yaptığı şeye bu gruplar dışında bakarak, kimin ne derece haklı, kimin ne derece haksız olduğunu tesbit etmeye çalışmayacağız. Bizce önemli olan bütün bu karşılıklı «haklılıklar»dan önce, olayın, sosyalist hareketin tümü açısından anlamıdır.

1 MAYIS'TA NE TÜR BİR PROVOKASYONLA KARŞILAŞTIK?

1 Mayıs olayında kendini zorla bize duyuran olgu, ölü ve yaralı sayısının fazlalığıydı. Siyasal cinayetler karşısındaki bütün kanıksamışlığımıza karşın, derinden sarsıldık hepimiz. Bu ağır bilanço, çoğumuza, bunun bir kitle kıyımı olduğunu, amacın da, böyle bir gözdağı ile toplumsal muhalefetin seçimler öncesinde sindirilmesine dayandığını düşündürdü. Ama biz bu kanıda değiliz.

Şüphesiz, bir provokasyon belli bir amaçla hazırlanır, ama ortaya çıkan sonuç tek değildir. Böyle bir olaydan, bir sonuçlar yelpizesi oluşur. Yukarıda söylediğimiz, tekrarladığımız yorum (ki, sosyal-demokratlardan Maoistlere kadar herkes aşağı yukarı bunu söylemekte), bu yelpaze içinde ufak bir yer tutabilir; ama asıl amaçlanan bizce bu değildi.

Sindirme ve yıldırma hareketlerinin, belirli öğeleri vardır. Bu öğelerin kullanımı, yıldırmanın özgül amacına göre belirlenir. Sindirilmek istenen bir toplumsal muhalefet hareketi mi var? Bu hareketin karşısına somut olarak devletin gücünü çıkarmak, seçilebilecek yollardan bir tanesidir. Bu tarzda bir kıyım öylesine düzenlenmelidir ki, toplumsal muhalefet karşısında somut olarak devletin güçlerini görsün, bu güçle başedemeyeceğini anlasın, yapılan baskının şiddeti karşısında sinsin. Böyle bir özgül amaca yönelik kıyım da, devlet, kendini olabildiğince açık gösterir.

Geçtiğimiz 1 Mayıs'ın genel ortamında, böyle bir harekete girişmek mümkün değildi. Hükümet bu durumda uluslararası düzeyde faşizm lanetlemesini üstüne çekmişti. Ayrıca,

toplumsal muhalefetin gelişmesi, yok edilmesi için bu kadar açık baskı yöntemlerine başvurmayı gerektirecek boyutlara erişmemişti.

Ama son dönemde en sık uygulandığı için hayli alışık olduğumuz bir başka yöntem daha var. Devlet dışında oluşmuş sağ güçleri, yani Faşistleri kullanmak. Daha önceki CHP mitinglerinde bu yöntem uygulanmıştı. Hükümet, bu gibi durumlarda büyük bir kaygısızlık içinde hareket etme ustalığını kazanmıştı. 1 Mayıs'ta bu yola gidilseydi, anlaşılıyor ki, gene büyük bir kıyım olacaktı. Her kıyım gibi, belli bir karamsarlık, yılgınlık, başaramamışlık duygusuna kapılacaktık. Faşistler ateş açacak, polis bastırma gerekçesiyle devrimcilere saldıracak, gene panik, gene ezilmeler olabilecekti. Sonuçta, polis bir yığın devrimciyi tutuklayacak, basın da bütün bu olguları kendince örtbilecekti. Aşağı yukarı «Kanlı Pazar» modeline uygun olan bu provokasyon yöntemi de 1 Mayıs'ta kullanılmadı.

Çünkü kullanılsaydı, geçici yenilgi karamsarlığı toplumsal muhalefeti bileyecek, mücadele isteğini kamçılacaktı. Böyle bir durumda, geniş kitleler, düşmanı çok açık seçik bir biçimde görebileceklerdi. Bu da, amaçlanan özgül hedefe uygun düşmüyordu. Öyleyse, bu hedef nedir?

Bugün Türkiye'de çok belirgin bir toplumsal muhalefet var. 1970'lerden beri hızla gelişen bu muhalefet, varolan politik partilerin bünyesinde ve düzenin bugün görülen ufukları çerçevesinde kolay kolay özümlemiyor. Kitle talepleri, ister sağa, ister sola kanallı olsun, giderek radikalleşiyor. Ve tabii sola doğru kayış, çok daha hızlı. Bu kayma sürecinde olan kitleler, sol kuruluşlar arasında iktidara en yakın gördükleri CHP çevresinde toplanıyor. Ama, sırf iktidara yakın gördükleri için; talepleri ise, CHP'nin verebileceklerini aşılıyor. Bu durumda, bütün bu kitlelerin kısa süre içinde CHP'nin solundaki sosyalistlere kayması, kimsenin gözden kaçırmadığı bir ihtimal. Bu toplumsal muhalefetin özelliklerini bu yazıda inceleyeceğiz. Ama şimdi, bunun, 1 Mayıs'la ilgisi üstünde dikkatimizi yoğunlaştıralım.

Sözünü ettiğimiz toplumsal muhalefetin, CHP soluna yönelmesini önlemenin en etkili yolu nedir? Bu sorunun cevabını, sosyalist hareketin bugünkü durumu zaten vermekte. Sosyalist hareketi iç-dönüklüğe mahkûm

Birikim 28 - 29/7

eden sol-ıci iktidar mücadelesi, toplumsal muhalefetle sosyalist hareketin somut olarak buluşmamasının başlıca nedeni. 1 Mayıs'ta sosyalistlerin birbirlerini vurmaları, CHP'nin kendi talepleri karşısındaki yetersizliğini sezen kitlelere, solun birliksizliği içinde bir alternatif olamayacağını, herhangi bir önderliğe aday olamayacağını gösterecekti.

Bu tür provokasyon, provokasyonun yapılacağı bünyenin kendi içsel işleyişine, ilişkilerine uygun olduğu için, yapılabileceklerin en kolayıydı. Olayı düzenleyenler, her şeyin üç kademe olup biteceğini tasarlamış olmalı; kendileri, bu üç kademenin sadece bir tanesine doğrudan müdahale edeceklerdi. İlk işareti verecek olan, solcular kendileriydi. Provokasyoncuların, saldıran grup içinde adam bulundurup bulundurmadıkları bilinmez, ama olayın kendiliğinden gelişimi içinde de silâh atılması kaçınılmaz görünüyordu. İşte bundan sonraki ikinci kademe, provokatörler kendi işlevlerini yerine getireceklerdi. Bu, ateşi yaygınlaştırmak ve belirli noktalarda yoğunlaştırmaktı. Solcular birbirlerini ürkütme için kurusıkı atabilir, havaya ateş edebilirlerdi. Bu anda, stratejik yerlere mevzilenen kişiler kitleyi kurşunlarsa, bu hem paniği sağlar, hem de, aralarında gerginlik olan sol gruplar, ateşin karşı taraftan geldiğini düşünerek savunmaya geçebilirlerdi. Bu yayılma, üçüncü kademe başlatırdı. Bundan sonrasına da bir provokatörün karışmasına gerek yoktu. Devrimciler birbirlerini kurşunlayarak, işin sonunu getireceklerdi. Ampirik düzeyde olaya baktığımızda, devrimcilerin bulunmasına imkân olmayan noktalardan, belirli bir bölgeye doğru ateşin yoğunlaştırıldığını görüyoruz. Bu bölgede, örneğin Dev - Genç ve Kurtuluş grupları vardı. Bu iki grubun arasında bir süre önce olup bitenlerden, olayı düzenleyenlerin habersiz olması imkânsız. Gene aynı noktada, ikisiyle de çelişki içinde bulunan İlerici Gençlik Derneği duruyordu. Bir yanda bu gruplar, bir yanda da Halkın Kurtuluşu ile DİSK görevlileri birbirlerine girince, ölü sayısı şimdiki de geçer, üstelik kurşunla ölenlerin sayısı, ezilerek ölenlerin sayısını kat kat aşardı. Meydanda bulunan toplum polislerinin bütün bunlardan haberi yoktu tabii. Onlar, ateş başlayınca zaten ancak bir şekilde hareket edebilirlerdi. Nitekim öyle yaparak paniği artırdılar. Ancak, planın

üçüncü kademesi gerçekleşmediği için, kıyım ezilerek ölenlerin ötesine geçmedi; sosyalistler birbirlerini vurmazdılar. Vursalardı, ikinci kademe oluşturulan provokatif ateşler, bütünün içinde eriyip gidecek, olay bütününü devrimcilerin üstüne kalacaktı. Üstelik, böyle bir kıyımdan sonra devrimciler de ağırlığı iç çatışmaya verecek, hepsi kendi iç düşmanlarını suçlayacak, sosyalizm, kamuoyu önünde iyice gülünçleşecekti.

Böylece, sosyalist hareketin toplumsal muhalefete önderlik edemeyeceği, geniş kitlelerin gözünde daha bir kesinlik kazanacaktı. Sol, kendi garip iç politikasına mahkûm olarak, Türkiye'nin politikasından iyice çekilecekti. Şimdiye kadar sürdürülen «Lenincilerle Maocular birbirlerini vuruyor» kampanyası kesinlikle kanıtlanacaktı. Faşistler, böyle bir olaydan sonra, kamu vicdanında biraz temiz çıkacaklardı. Bütün bunların, amaçlandığı kadar olmasa da, bir ölçüde gerçekleşmiş olduğunu herhalde kavramamız gerekiyor.

Ama hiç de kavramış görünmüyoruz. Bir örnek: Halkın Kurtuluşu, olayı polis düzenlediğini söylüyor: öte yandan, «İGD iki arkadaşımızı öldürmüştü» demekten geri kalmıyor. Bütün 1 Mayıs'ı bu sonuca vardırıldığını söylediğimiz provokatörler, acaba 1 Mayıs öncesinde kinleri kızdırmak için bu cinayetleri de işlemiş olamazlar mıydı? Bu soru, bu yapı içinde yersiz. Çünkü, yukarıda söylediğimiz gibi, burjuvazi ve ajanları soyut, statik düşmanımız. Bizim için önemli olan ise, dinamik düşmanımız olan somut rakibimize vurmaktır. Bu nedenle, modelimiz gereği, herkesin suçunu orantılı biçimde dağıtıyoruz. 1 Mayıs'ı kana boğanlar CIA - MİT olmalı, başka kimse olmamalı; ama iki arkadaşımızı öldürenler İGD olmalı, başka kimse olmamalı.

İGD yanlısı olanlar için de, «Maocu Bozkurtlara» karşı kampanya, gene burjuvaziye karşı olandan daha ağır basmaktadır. 1 Mayıs rezaletinin sorumluluğu onlara yüklenirse, bizi her şeyden çok ilgilendiren kavgada, yani Maoculuğa karşı kavgada, önemli bir alan kazanılmış olur. Tabii bu arada, başka rakiplerimize de sorumluluk bulaştırırsak —onlar kesin tavır almadığı ya da onlar da silâh attığı için v.b.— «bir taşla iki kuş vurmuş» olur, alıştığımız anlamda politik davranırız.

Aradaki grupların da yeri böylece önceden belirlenmiştir. Onlar da, olayı başlatan Maocuları suçlayacak, bir yandan da, yürütmekle sorumlu olduğu mitingi bu sonuçtan kurtaramadığı için, DİSK'e ve yakın gruplara yüklenecektir.

Bütün bunlar ise, 1 Mayıs provokasyonunun asıl düzenleyicilerinin istediğinden başka bir şey değildir. «Demokratik sol» sınırları aşan ve hâlâ arayış içinde olan politik potansiyel, yani toplumsal muhalefet, «sosyalistler içi çatışma»dan nasıl etkilenebilir? Bu olay, bu muhalefetin arayışını ne yöne kanalize eder?

Birbirlerini katleden, sonra da düşmanlığı bildiri ve demeç savaşıyla sürdüren sosyalistler, kendi siyasal-toplumsal anlayışlarını toplumsal muhalefeti oluşturan kitlelere nasıl benimsetebilirler? Bu kitlelere hangi bilinçli eylem perspektifini sunabilirler?

Taksim'de atılan kurşunlar, toplumsal muhalefet ile sosyalist hareket arasındaki sınır bölgesine sıkılmıştır. Bu sınır çizgisi, devrimcilerin kurşunlarıyla ölenlerin cesetleri ile çizilecekti. Toplumsal muhalefet için, sınırın ötesinde bir «ölüler yığını» olacaktı.

Aslında, sınırın ötesinde bir «ölüler yığını» olması, kitleleri oraya geçmekten alıkoymaz. Ancak katledilenler, sosyalistlerin iç kavgasında katledilmişse, o zaman kitle bundan vazgeçebilir. Yani amaç, bir politik olgunluk düzeyi olarak sosyalizmi alternatif olmaktan çıkarmaktır. O halde, toplumsal muhalefet ile sosyalist hareket arasında dikilecek «duvar», bir «iç çatışma»nın kurbanlarıyla örülmelidir. Bu duvar, deyim yerindeyse, bir «ideolojik duvar» olacaktır. Demokratik sol sınırları zorlayan toplumsal muhalefet, henüz bir bilinçlenme potansiyeliyle, bu «ideolojik duvar» önünde duralayacak, geriye dönecektir.

Sosyalist bilinç, kendinden önceki bilinç türlerinin, özel olarak sosyal-demokrat bilinçin uzantısı ve büyümesi değildir. Onun nitelikçe dönüşümü, yepyeni temeller üzerine kurulu bir bilinç aşamasıdır. Bu duvar, böyle bir sıçramanın önüne dikilmektedir.

Şu halde, 1 Mayıs'ta «dolaylı biçimde» gerçekleştirilmek istenen kıyım, egemen sınıfların bir bastırma, ezme yolu değildir. Böyle terörler, kitleyi, belirli eylem biçimlerinden caydırmak için başvurulan araçlardır. Kitleyi sindirir, eylemden vazgeçirebilir; ama terörü

yapanlar da, çok zaman, kitlenin amacından caymasını pek ummazlar. Oysa Türkiye'de henüz bu aşamaya gelmiş değiliz. Dolayısıyla, bu provokasyon, eylem düzeyinde bir caydırma değil, bilinçlenme düzeyinde bir caydırma öngörüyor. Sosyalist alternatifin hiç de açık, belirli ve tutarlı bir program olmadığını, orada da belirsizliğin egemen olduğunu kanıtlamak istiyor. Sosyal-demokrasiden doyumsuz toplumsal muhalefetin, burada da çözümsüzlükle malul bir siyasal anlayış ve davranışla karşılaşmasını amaçlıyor.

1 Mayıs'ı izleyen başka bir olay, kıyımda eksik kalanı tamamlama amacını güdüyordu. Bu da, Deniz Gezmişlerin idamının yıldönümünde yeni bir panik yaratma projesiydi. O gün türlü telefon ihbarları yapılarak, söylentiler yayılarak, sosyalistlerin teröre başvuracağı motifi işlendi. Şehir bütün gün bu haberlerle çalkalandı. Nicedir süren vurkırdan bezmiş halka, solun yeni bir huzur bozucu davranışının örneği sunuldu. Bu haberleri yayanlar belki de haberleri doğrulayacak bir iki girişim bekliyorlardı. Ama hiçbir olay olmadı. Şehir halkı, bir günlük tedirginlikle kaldı. Gene de, kamuoyuna yeni bir «imağ» yerleştirilmişti ve bu «imağ» o gün gerçekte somutlaşmadıysa da, solun başka davranışlarının anısından kalan «imağ»la birleştirilmesi pek güç değildi. Solu kitle gözünde sevimsizleştirmeyi amaçlayan başka provokasyonlar da beklenebilir seçim öncesinde. Bunlardan sol kendisi sorumlu olmayacaktır, ama bu «imağ»ın oluşmasına kendi katkısı ölçüsünde sorumluluğu vardır.

Bu konuyla ilgili bir noktaya daha değinmek istiyoruz. 1 Mayıs kıyımını, klasik anlamda bir bastırma hareketi gibi görenler, olayı hemen sıkıyönetimin izlemesini beklediler. Sıkıyönetim ilân edilse, provokasyon, rasyonelleşmiş olacaktı. Oysa hükümet böyle bir şeye hiç gerek görmedi. Çünkü, bizim açıklamaya çalıştığımız hedefe yönelik olan provokasyon, zaten hedefini bulabileceği kadar bulmuştu, sıkıyönetime hiçbir gerek yoktu. Solun çevresindeki gerçeğe bakışının şematikliği burada bir kez daha ortaya çıktı. Biz, kendi davranışlarımızda belli bir statik yapıdan çıkamadığımız gibi, karşıımızdaki güçlerin de buna benzer bir statik yapı içinde davranmalarını bekliyoruz. Zihnimizde bir sıkıyönetim modeli var. Karşımıza çıkacak her belânın bu biçimi alma-

sını bekliyoruz. Öyle ki, sıkıyönetim ilân edilmeince, bilinçaltı bir ferahlık bile duyuldu. «Olay çok kötüydü ama, neyse, bu kadarla atlattık» dercesine bir tutum. Oysa atlatılan bir şey yoktu; olayın yarattığı, yaratmayı başardığı gerçek kötülüğün etkilerini ise daha uzun süre yaşayacağız. Bunun bilincine varmamakta ısrar etsek bile.

Son olarak bir de şunu hatırlatalım. 1 Mayıs'ta olay çıkması bekleniyordu —bu boyutlara ulaşması beklenmese de. Gruplar arası ilişkilerin «tunc yasaları» bunu zorunlu kılmıştı. Başkasının mitingini «basma», 12 Mart öncesinden başlayarak, «devrimci gelenek» haline gelmiş çirkin bir alışkanlık. 1 Mayıs öncesinde bunun en sivri örneği TÖB - DER mitinginde görülmüştü. O zaman, Maoçu gruplar arasında bir rol paylaşımı oldu. Her zaman daha uzak görüşlü davranabilen PDA, kendi üye yapısının niteliklerini de gözönüne alarak, «sosyal-emperyalistlerin toplantılarını» boykot etme kararını verdi. Çünkü bu davranışların kamuoyunda tepki uyandırdığını ölçebiliyordu. Maoist felsefeyi PDA kadar iyi kullanmadığı için bunu eylemde gözüpeklikle gidermeye mahkûm olan Halkın Kurtuluşu, bu durumda, hem «sosyal emperyalistlere», hem de «oportunist Maoçulara» karşı mücadelesini

sürdürebilmek için, PDA'nın kararının tersini yapmak zorunda kaldı. Bu, yarışan atletlerin kulvar seçme zorunluğu gibi, politik grupların da öznel iradelerini aşan bir eylem seçme zorunluğudur. Baştan seçtikleri alan, sonradan atacakları adımları bir bir belirler.

Böylece, 1 Mayıs'a dıştan müdahale olması kesinleşmişti. Bu müdahaleyi yolun başında kesmeyip Taksim alanında göğüslemeyi kabullenmek, bizce yanlış bir tutumdur. Ama bundan daha ilginç bir noktaya değinmek isteriz. Yukarıda «iki düşmanlı» değişmez formülden söz etmiştik. Devrimciler, her olayda bu formülü kullandılar. Ne var ki, Maoçuların müdahalesinden sonra «CIA - MİT» diye özetlenen güçlerin de müdahale edeceği, doğrudan doğruya bu formül içinde yazılıyken, kimse bunu beklemedi: hattâ olayın bir iki gün sonrası na kadar da aklına getirmedi. Daha önce, bu formülün «statik» ve «dinamik» öğelerini tesbit etmiştik. Bu olayda açıkça görülen unutkanlık da, aslında, formülün egemen sınıflara tekabül eden kısmının «statik» oluşundan ileri geliyor. Konumuz, bütün dikkatimizi «iç düşman»a yöneltmemizi zorunlu kıldığı için, sınıf düşmanımız fiilen ikinci planda kalıyor. Bu da, apolitikleşmenin en acı göstergelerinden biridir. ■